

ÚSTR uctil památku Jana Palacha na Václavském náměstí

16.1.2026 - Petra Jungwirthová | Ústav pro studium totalitních režimů ČR

Dnes, v den výročí upálení Jana Palacha, se v horní části Václavského náměstí uskutečnila pietní vzpomínka na jednu z nejvýraznějších osobností moderních českých dějin. Památku studenta Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, který se v lednu 1969 obětoval na protest proti nastupující normalizaci a rezignaci společnosti po okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy, uctili zástupci veřejných institucí i široká veřejnost. Ústav pro studium totalitních režimů při pietním aktu zastupovali ředitel Ladislav Kudrna a 1. náměstek ředitele Kamil Nedvědický, kteří u pamětního místa položili květiny.

*„Čin Jana Palacha nebyl gestem zoufalství, ale krajním výrazem občanské odpovědnosti a morálního apelu. Připomíná nám, že svoboda a demokracie nejsou samozřejmostí a že mlčení a lhostejnost mohou mít dalekosáhlé důsledky. Právě proto je důležité si Palachův odkaz neustále připomínat a interpretovat jej v kontextu dnešní doby. Jan Palach nebyl sebevrah. Jeho sebeobětování se, znamenalo morální světlo v bahně normalizace. Nikdo tehdy neřikal, že jde na náměstí Krasnoarmějců, ale na náměstí Jana Palacha “ řekl ředitel **Ladislav Kudrna**.*

Jan Palach se 16. ledna 1969 na Václavském náměstí zapálil na protest proti postupnému potlačování občanských svobod po srpnové okupaci Československa v roce 1968. Jeho čin byl reakcí na rychle se šířící apatii, cenzuru a ústup od hodnot tzv. Pražského jara. Palach se snažil šokovat společnost a probudit ji z rezignace, kterou vnímal jako nebezpečnější než samotnou represivní moc. Ve svých dopisech se označil za „pochodeň č. 1“ a formuloval konkrétní požadavky, mimo jiné zrušení cenzury a zastavení šíření okupačního tisku. Neusiloval o smrt jako takovou, ale o morální apel, který měl přimět veřejnost k aktivnímu odporu proti nastupujícímu totalitnímu režimu. Na následky těžkých popálenin zemřel 19. ledna 1969.

„Jan Palach se stal symbolem osobní odvahy a ochoty nést odpovědnost za stav společnosti.“

Palachův pohřeb se stal jednou z posledních masových demonstrací občanského odporu před nástupem normalizace. Komunistický režim se později snažil jeho čin zpochybnit, dezinterpretovat či vytěsnit z veřejného prostoru. Přesto se Jan Palach stal trvalým symbolem osobní statečnosti, morální integrity a občanské odpovědnosti.

Podle 1. náměstka ředitele ÚSTR **Kamila Nedvědického** má Palachův odkaz trvalý význam zejména pro mladé generace: *„Jan Palach se stal symbolem osobní odvahy a ochoty nést odpovědnost za stav společnosti. Jeho čin klade nepřijemné, ale zásadní otázky: kde jsou hranice kompromisu a kdy už je nutné se ozvat. Úkolem institucí, jako je ÚSTR, je tyto otázky otevírat, vysvětlovat historické souvislosti a bránit relativizaci minulosti.“* Ústav pro studium totalitních režimů se k pietním připomínkám Jana Palacha hlásí dlouhodobě. Studium a připomínání činů jednotlivců, kteří se postavili totalitní moci, patří k základnímu poslání ústavu – stejně jako snaha uchovávat historickou paměť a přispívat k porozumění moderním dějinám Československa.

AUTOR: PETRA JUNGWIRTHOVÁ

FOTO: ÚSTR / JINDŘICH MYNAŘÍK

<https://www.ustrcr.cz/ustr-uctil-pamatku-jana-palacha-na-prazskem-vaclavskem-namesti>